

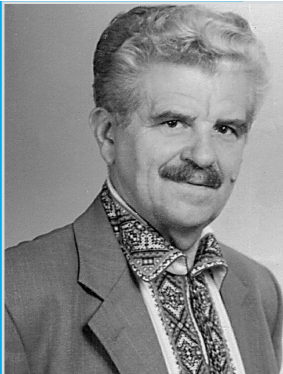
Велика Британія за часів М. Тетчер, і сучасний Китай. Усі ці країни досягли зміцнення своїх позицій на міжнародній арені не лише завдяки послідовній зовнішній політиці, а й, насамперед, на основі кардинального посилення свого економічного потенціалу, доповненого внутрішньою політикою, яка користувалася широкою підтримкою населення.

Висновки. Україна може забезпечити посилення своїх міжнародних позицій лише в разі цілковитої відмови від імітаційних засад зовнішньополітичної діяльності. Тільки передбачуваність і вірність прийнятим на себе зобов'язанням може забезпечити їй успіх за будь-якого вибору пріоритетного вектору відносин із партнерами. Лише чітке відстоювання своїх національних позицій, а не схильність до капітуляції перед тиском ззовні може перетворити зовнішньополітичну діяльність на іманентний фактор забезпечення надійної національної безпеки нашої держави.

Література

1. EG – Polen – Ungarn. – Wien : Europa Verlag, 1993 (тексти Європейських угод про асоціацію).
2. Дорога в майбутнє – дорога в Європу. – К. : Центр європейських і міжнародних досліджень, 2000. – С. 29.
3. Угода про партнерство та співробітництво. – К. : Делегація Європейської Комісії в Україні, 1996. – С. 8.
4. Helsinki European Council, 10–11 December 1999. – Annex I, V.
5. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу // Урядовий кур'єр. – 1998. – 18 червня.
6. Повідомлення Європейської Комісії до Ради та Європейського парламенту, 11 березня 2003 року. – Брюссель. – COM (2003) 104 final.
7. Грищенко К. Україна як загальноєвропейський фактор / К. Грищенко // Дзеркало тижня. – 2011. – 15 січня.
8. Мадридський саміт НАТО // НАТО – ревію. Спеціальний випуск, 1997. – Центр інформації та документації НАТО в Україні.
9. Українська дипломатична енциклопедія. – К. : Знання України, 2004. – Том II. – С. 233.
10. Устав Содружества независимых государств // Минск : Содружество. Информационный вестник. – 1993. – №1(9). – С. 20.

Стаття надійшла до редакції 23 лютого 2011 року

В. Г. Андрійчук,

доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії наук вищої школи України, завідувач кафедри світового господарства і міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

УДК 339.9

С. В. Хрупов,

аспірант Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

ІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНОЮ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СТАНДАРТІВ: РЕАЛЬНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ

У статті розглянуто систему вітчизняних соціально-економічних стандартів, досліджено ступінь їх відповідності європейським аналогам; проаналізовано характерні особливості соціальної політики України у сфері державних виплат; визначено природу формування вітчизняних соціальних стандартів та запропоновано шляхи і механізми її удосконалення.

Ключові слова: соціально-економічні стандарти, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, державні виплати, соціальний захист.

В. Г. Андрійчук, Е. В. Хрупов
ИДЕНТИФИКАЦИЯ УКРАИНОЙ ЕВРОПЕЙСКИХ
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СТАНДАРТОВ:
РЕАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ И ПУТИ ДОСТИЖЕНИЯ

В статье рассмотрена система отечественных социально-экономических стандартов, исследована степень их соответствия европейским аналогам; проанализированы характерные особенности социальной политики Украины в сфере государственных выплат; определена природа формирования отечественных социальных стандартов и предложены пути и механизмы ее совершенствования.

Ключевые слова: социальные стандарты, прожиточный минимум, минимальная заработная плата, государственные выплаты, социальная защита.

V. H. Andriyuk, E. V. Khropov
IDENTIFICATION BY UKRAINE OF THE EUROPEAN
SOCIAL-ECONOMIC STANDARDS: A REAL CONDITION
AND WAYS OF ACHIEVEMENT

The article contains information concerning the national system of standards of living and the research of their accordance to the European analogues. The specific features of Ukraine's social policy in the sphere of state expenditures are analyzed. The nature of native social standards forming is determined and the ways and mechanisms of their improving are offered.

Key words: standards of living, living wage, minimum wage, state payments, social defense.

Постановка проблеми. Зважаючи на євроінтеграційну спрямованість зовнішнього курсу нашої держави, видається вельми важливим і необхідним відслідковування та оцінка наявних причин і ускладнень щодо впровадження у вітчизняну практику соціальних стандартів та гарантій, які відповідали б європейським аналогам. А вже утвердження сучасних європейських стандартів якості життя визначалось одним із шляхів побудови в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки європейського типу ще у Посланні Президента України до Верховної Ради «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки» [1].

Однак здійснювані відтоді й донині заходи України на шляху до європейського співтовариства засвідчили, що серйозною перешкодою у проведенні успішної та ефективної євроінтеграційної політики виступають зокрема і складні соціальні проблеми, пов'язані з неадаптованістю нашої країни до впровадження розвинутої системи соціального захисту та соціальних стандартів країн Європейського Союзу. Водночас викликає занепокоєння в соціумі застосування в Україні моделі розвитку, яка, закріплюючи значну нерівність у можливостях доступу до благ і ресурсів суспільства, спричиняє глибоку соціальну диференціацію та збереження значних масштабів бідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гострота досліджуваної проблеми зумовила зацікавленість у її дослідженні як представників влади [1–4] та провідних національних науково-дослідних установ [13–14], так і окремих дослідників, таких як В. Вітер [5], А. Жуковська [8], О. Давидюк [9], В. Княжанський [16; 17] тощо. Крім того, зазначена проблема доволі масштабно відображена у Програмі економічних реформ Президента України на 2010–2014 рр. [12], що зайвий раз свідчить про її актуальність та архіважливість. Однак вищенаведені джерела, хоч і розкривають доволі змістовно окремі аспекти зазначеного питання, проте не містять комплексного дослідження суперечностей у вітчизняній соціальній політиці та системи заходів для її оптимізації, що й зумовило написання цієї статті.

Мета дослідження. Дослідити сучасні особливості соціальної політики України, визначити механізми її формування та оцінити їх ефективність, проаналізувати відповідність окремих показників соціального забезпечення європейським аналогам, запропонувати шляхи й механізми оптимізації вітчизняної соціальної політики.

Основні результати дослідження. Як відомо, відповідно до прийнятих в Україні законів та нормативно-правових актів [2–4], основним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, який застосовується для загальної оцінки рівня життя населення і є основою для реалізації та розроблення окремих державних соціальних програм. Величина прожиткового мінімуму використовується також для визначення кількості бідного населення й обчислення рівня мінімальної заробітної плати для працюючого населення. Тому цей показник привертає до себе увагу науковців та практиків.

В Україні прожитковий мінімум визначається нормативним методом за фактичною вартістю спожитих товарів і послуг, що входять у споживчий кошик, на відміну від

статистичного (він застосовується переважно країнами з високим рівнем доходів громадян [5, с. 31]), який передбачає встановлення прожиткового мінімуму за доходами 10–20% найменш забезпечених категорій громадян.

Вважається, що оскільки інформація про доходи, яка необхідна для розрахунків статистичним методом, значно запізнюється (на рік і більше), то нормативний метод забезпечує більшу оперативність. Водночас, вихідні базисні дані, які беруться для визначення прожиткового мінімуму, мають суттєві розбіжності. Однак чи може бути аргументом неоперативність у наданні необхідних достовірних вихідних базисних даних, які беруться за основу для визначення прожиткового мінімуму, за нинішнього рівня комп'ютерно-інформаційної оснащеності?

Результати аналізу даних, наведених в таблиці 1, засвідчують, що у 2011 році розмір мінімальної заробітної плати кореспондує (маючи відхилення на 5,3–5,4%) із розміром прожиткового мінімуму для працездатних осіб (починаючи з 1 січня 2011 р. ці показники становлять 941 грн.). Але, відповідно до вимог Європейської соціальної хартії (частково ратифікованої Україною), мінімальна заробітна плата повинна у 2,5 рази перевищувати прожитковий мінімум.

Тому мають рацію фахівці [8, с. 184], які стверджують, що нинішнє співвідношення цих соціальних стандартів в Україні слід трактувати як офіційне визнання владою факту, що працездатні громадяни не живуть на заробітну плату. Отже, одним із суттєвих недоліків вітчизняної системи соціальних стандартів є ігнорування необхідності витрат на утриманців (у разі їх наявності у працівника сім'ї), розширення платності послуг у сфері медицини та освіти. І нинішній рівень прожиткового мінімуму в Україні по суті забезпечує лише фізіологічне виживання – життіння людини.

Аналіз нинішнього соціально-економічного стану в країні засвідчує, що мінімальна заробітна плата не виконує роль соціального стандарту оплати праці, а реально є лише технічним нормативом для розрахунку заробітної плати у бюджетній сфері відповідно до можливостей видаткової частини бюджету. Однак мінімальна заробітна плата не може зводитися до встановленого прожиткового мінімуму, що й зумовлює необхідність перетворення мінімальної зарплати в справді мінімальну соціальну гарантію для працюючого населення. Власне такий підхід повинен стати (як стверджують експерти [8, с. 184], з якими, на наш погляд, не можна не погодитися) одним із елементів державної політики, спрямованої на боротьбу з бідністю та надання особам, які працюють за наймом, необхідного соціального захисту щодо мінімально допустимих рівнів оплати праці.

Як зазначалося, переважна більшість соціальних виплат в Україні ув'язана з розміром прожиткового мінімуму, тоді як у країнах – членах Європейського Союзу вони виплачуються з урахуванням попереднього заробітку стандартного отримувача, яким є чоловік з дружиною та двома дітьми. При цьому важливо зазначити, що розмір соціальної допомоги, на наше переконання, не може бути нижчим за визначену відсотково частку від загального попереднього заробітку кваліфікованого (якщо допомога залежить від стажу та заробітку) і некваліфікованого (якщо допомога визначається на основі мінімальної фіксованої ставки) працівника та суми сімейних доходів.

Якщо ж проаналізувати видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, то, як засвідчують дані, наведені в таблиці 2, частка соціальних виплат в обсязі ВВП України порівняно менша: у 1,5 разу, ніж в Ірландії; у 2,1–2,2 разу, ніж аналогічний показник у таких країнах Європи, як Ісландія, Іспанія, Португалія, Словаччина; у 2,7–3,2

Таблиця 1

Окремі соціальні показники відповідно до Держбюджету-2011, грн.

Показник	з 1 січня	з 1 квітня	з 1 жовтня	з 1 грудня
Прожитковий мінімум, в т. ч.:				
на 1 особу в розрахунку на місяць	894	911	934	953
діти віком до 6 років	816	832	853	870
діти віком від 6 до 18 років	977	997	1022	1042
працездатні особи	941	960	985	1004
особи, які втратили працездатність	750	764	784	800
Мінімальна заробітна плата	941	960	985	1004

Джерело: Складено автором за даними [6; 7]

Таблиця 2

Соціальні виплати у країнах Європи у 2009 р., % до ВВП

Бельгія	26,7	Італія	25,2	Великобританія	26,8
Данія	28,8	Люксембург	21	Ісландія	19,5
ФРН	29,5	Нідерланди	27,4	Норвегія	25,4
Греція	26,4	Австрія	28,7	Швейцарія	28,7
Іспанія	20,1	Португалія	22,7	Словаччина	20
Франція	29,7	Фінляндія	25,2	Словенія	26,6
Ірландія	14,1	Швеція	32,3	Україна	9,36

Джерело: [9-11].

разу, ніж у Словенії, Норвегії, Фінляндії, Бельгії, Данії, Австрії, Нідерландах, Великобританії, Швейцарії, Франції, та у 3,5 разу менше, ніж у Швеції.

У 2010 р. розрив за зазначеними соціальними виплатами в Україні порівняно із вказаними у табл. 2 країнами (якщо навіть припустити, що у них не відбулося збільшення частки соціальних виплат у ВВП, що мало ймовірно) за певної тенденції до зменшення все ще становить від 1,1 до 2,5 разів.

До речі, у версії Програми економічних реформ України на 2010–2014 роки, запропонованій Комітетом з економічних реформ при Президенті України для обговорення [12, с. 33], зазначається, що соціальна підтримка населення (яка здійснюється у трьох основних формах – соціальних пільг, соціальної допомоги та субсидій) є надмірно складною і непрозорою. Водночас акцентується увага, що лише 56,8% бідних (згідно із критерієм прожиткового мінімуму) отримують якийсь вид соціальної підтримки.

При цьому вказується, що розподіл державних соціальних трансферів є несправедливим, оскільки менш як 23% їх загальної суми потрапляє до бідних, а решта коштів, що становлять майже 17 млрд. грн. (тобто близько 6% доходів бюджету), надаються необхідному населенню. Адже надання більшості видів допомоги здійснюється без урахування рівня доходів і власності, наявної у розпорядженні одержувачів допомоги. Як один із важливих заходів, передбачуваних у зазначеній Програмі, що стосуються соціальної сфери при проведенні реформи, визначається посилення адресного характеру надання соціальної підтримки поряд із підвищенням ефективності управлінських рішень у системі підтримки населення й запровадженням стимулів ефективного використання ресурсів соціальної допомоги.

Наведення належного порядку шляхом забезпечення об'єктивних, прозорих критеріїв, встановлення розмірів соціальних виплат і посилення моніторингового контролю за витрачанням призначених для них коштів слід визнати одним із першочергових та невідкладних завдань і заходів, які безумовно повинні бути вжиті на державному рівні.

Щодо напрямів і механізмів, які забезпечували б наближення вітчизняних стандартів у соціальній сфері з аналогічного профілю до європейських соціальних стандартів, то тут передусім необхідне пріоритетне спрямування державних соціальних видатків на підтримку системотворювальних елементів соціальної сфери, забезпечення гарантій конституційних прав громадян, збереження потенціалу для розвитку соціальної сфери в майбутньому. На чому цілком резонно, на наш погляд, акцентується увага науковців НІСД [13, с. 102].

Серед основних напрямів вирішення проблеми впорядкування системи соціального захисту громадян України виділяється також необхідність радикального підвищення якості та ефективності надання послуг соціальної сфери шляхом диверсифікації постачальників послуг і вдосконалення механізмів розміщення та реалізації замовлень на їх надання при збереженні за державою функцій забезпечення мінімальних соціальних стандартів.

Механізм модернізації соціальної сфери з огляду на те, що близько 3/4 виробничих підприємств країни належить приватному сектору, повинен базуватися на поєднанні зусиль та ресурсів держави, бізнесу і суспільства. А основними економічними моделями практичного втілення цього механізму, як цілком правомірно, на нашу думку, зазначають науковці секції суспільних і гуманітарних наук НАН України в Національній доповіді [14, с. 291], могло б стати приватно-державне партнерство, фандрайзинг,

корпоративно-соціальна відповідальність, благодійні фонди, венчурна благодійність, спонсорство і волонтерство.

Наявна розбіжність між понятійно-змістовою сутністю термінології європейських соціальних стандартів і показників, що властиві вітчизняній соціальній сфері, потребує відповідного ідентифікаційного приведення соціальних стандартів України до загальноєвропейського змістового наповнення. Адже в нашій країні сутність прожиткового мінімуму лишається поки що неоднозначною і, зрештою, незрозумілою: чи це справді є мінімальний розмір споживання, який можна вважати межею бідності, чи це все ж таки раціональні норми споживання?

Отже, насамперед слід визначити ідеологію та призначення прожиткового мінімуму, оновити методологію його розрахунку, забезпечивши при цьому спрощення методики, орієнтацію на сучасні стандарти споживання й передбачення синхронного коригування прожиткового мінімуму відповідно до змін у структурі споживання населення, цін на товари і послуги.

Неймовірно вражаючим є сучасне розшарування суспільства, спричинене концентрацією капіталу – з одного боку, і зубожінням великої частки населення України – з другого (за оцінками фахівців, від 75 до 78,8% населення знаходиться на межі бідності). Передусім це зумовлено значним зростанням вартості життя – за минулі 20 років вона номінально підвищилася у 15–20 разів, а заробітна плата працюючих у сфері матеріального виробництва – у 10–12 разів [15, с. 2]. Нині вже йдеться про виживання переважної більшості населення.

За офіційними даними, продуктивність праці в Україні у 4 рази нижча за європейську, але резонно виникає питання: чому ж тоді зарплата у нас нижча у 20 разів? [16, с. 6]. Все-таки слід визнати, що корінем причиною цього розриву криється в тому, що у собівартості вітчизняної продукції зарплата складає лише 7–8%, тоді як у Європі її рівень у собівартості продукції становить 40–50%. До речі, за оцінками експертів *Credit Suisse*, від 2000-го до 2010 року особистий добробут усіх жителів планети у цілому зріс більш як на 40% [17, с. 2].

Хочеться вірити, що проголошені Президентом України у зверненні до громадян країни з нагоди відзначення Міжнародного дня боротьби з бідністю, в якому він повторив виголошене у вересні 2010 року під час саміту на 65-й сесії Генеральної Асамблеї ООН запевнення міжнародній громадськості, що Україна виконає взяті нею зобов'язання щодо досягнення до 2015 року Цілей розвитку Тисячоліття [18] (однією з яких є подолання бідності), будуть реально здійснені.

Висновки. У нинішніх умовах, наповнених глобальними викликами посткризового світу, Україна постала перед необхідністю вирішення соціальної проблеми, враховуючи наявні бюджетні та ресурсні обмеження і доконечну потребу активного сприяння входженню країни в гонорту конкурентоспроможних соціальних держав із високою якістю та рівнем життя.

У цьому контексті повинні бути забезпечені рівні можливості для самореалізації особистості в суспільстві, а також базові соціальні гарантії (стандарти) та життєво важливі інтереси всіх верств населення. Власне, зміна

парадигми і підходів у подальшому суспільному розвитку шляхом зростання капіталізації людського потенціалу, зміцнення соціальної інфраструктури, що формуватиме високоінтелектуальний кадровий потенціал соціуму, забезпечуватиме перетворення соціальної політики у важливий чинник становлення конкурентоспроможної вітчизняної економіки, яка, своєю чергою, забезпечуватиме на належному рівні соціальні потреби.

Відтак назріла невідкладна потреба у проведенні суцільної інвентаризації та соціальної експертизи законодавчих актів, що стосуються соціальної сфери, з метою оцінки їх дії, визначення і чіткого закріплення джерел фінансування (бюджетні кошти різних рівнів, кошти соціального страхування, солідарного державно-приватного фінансування чи альтернативних джерел).

На законодавчому рівні повинна бути закріплена відповідність між передбаченими для виконання функціями і необхідними для їх здійснення ресурсами. У цьому зв'язку, на наш погляд, заслуговує схвальної підтримки пропозиція спеціалістів Національного інституту стратегічних досліджень щодо опрацювання та прийняття відповідного рамкового Закону «Про соціальну політику України». У документі має бути конкретизовано напрями державної соціальної політики на етапі становлення, розподіл сфер відповідальності органів державної влади, місцевого самоврядування та самоорганізації громадян за проведення соціальної політики, а також питання, що належать до її спільного здійснення на засадах державно-приватного партнерства. Окрім того, у цьому законі потрібно чітко окреслити засади фінансового, кадрового, наукового, інформаційного, правового та організаційно-технологічного забезпечення соціальної політики.

Література

- Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки : Послання Президента України до Верховної Ради України від 30.04.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua
- Закон України «Про прожитковий мінімум» № 966-14 від 15.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua
- Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» №2017-3 від 5.10.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua
- Постанова Кабміну «Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних та демографічних груп населення» від 14.04.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua
- Вітер В. Прожитковий мінімум у системі вимірів рівня життя населення України / В. Вітер // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 1. – С. 26–36.
- Мінімальна зарплата та прожитковий мінімум у 2011 році // Юридична правова допомога [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravnik.at.ua/news/2011-01-05-199>
- Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.polit.ua/documents/2010/12/14/gosbud.html>
- Жуковська А. Ю. Соціальні стандарти у сфері доходів населення та проблематика їх запровадження в Україні / А. Ю. Жуковська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 181–189.
- Давидюк О. О. Світовий досвід фінансування соціальних виплат / О. О. Давидюк // Центр перспективних соціальних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.cpsr.org.ua
- Звіт Міністерства фінансів України «Про виконання Державного бюджету України за 2009 рік у розрізі економічної класифікації видатків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=244334&cat_id=244333
- Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
- Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. Версія для обговорення, 2.06.2010 р. – 76 с.
- Послання Президента України В. Януковича до Українського народу (із Економічною доповіддю НІСД «Україна XXI століття. Стратегія реформ і суспільної консолідації») ; укладач А. В. Єрмолаєв. – К. : НІСД, 2010. – 128 с.
- Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : Національна доповідь ; за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
- Із виступів представників парламентських фракцій // Голос України. – 2010. – № 196. – 20 жовтня.
- Княжанський В. Соціальний пат / В. Княжанський // День. – 2010. – № 182–83. – 8 жовтня.
- Княжанський В. Багаті бідністю / В. Княжанський // День. – 2010. – № 189. – 19 жовтня. – С. 5–7.
- Україна в 2015 році: Цілі розвитку тисячоліття, адаптовані для України // Програма розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.undp.org.ua/ua/home>

Стаття надійшла до редакції 30 березня 2011 року

Щодо публікації наукових статей у фаховому журналі «Економічний часопис-XXI»

Шановні колеги!

Науковий журнал «Економічний часопис-XXI» – визнаний в Україні та за кордоном науково-аналітичне видання, засноване у 1996 році. Засновниками наукового журналу «Економічний часопис-XXI» є Інститут суспільної трансформації (директор – проф. О. І. Соскін) та Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України (директор – академік НАН України Ю. М. Пахомов).

Науковий журнал «Економічний часопис-XXI» внесено до переліку фахових видань з економічних та політичних наук і національної безпеки (Постанова Президії ВАК України №1–05/3 від 14.04.2010 р.).

Пропонуємо науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам публікувати свої оригінальні наукові статті та результати дисертаційних досліджень у науковому журналі «Економічний часопис-XXI».

Вимоги до наукових статей викладені в Інтернеті за лінком: <http://soskin.info/ea/avtory.html>